



Stvaranje okruženja bogatog ljubavlju, u enjem i jezikom kroz igru i pozitivnu svakodnevnu interakciju

Gra enje okruženja bogatog jezikom je, na prvi pogled, lako. Nažalost, u današnjim užurbanim domaćinstvima i užurbanim životnim stilovima roditelja, koji moraju da rade puno radno vreme, pronalazimo i vreme koje ne možemo da provedemo sa svojim detetom je teže nego što mnogi od nas misle. Na sreću, u svakodnevnim situacijama postoji mnogo prilika koje možete da iskoristite za poučavanje i stvaranje dobrog okruženja za učenje.

Odvojite vreme za svoju decu!!

Deca uče govora i jezik putem slušanja, gledanja, istraživanja, imitiranja, iniciranja, odgovaranja, igranja i interakcije sa drugima. Prvih nekoliko godina se većina važnih interakcija odvija između deteta i njegovih roditelja, staratelja i braće i sestara. Pronalazanje vremena koje možete provesti sa svojom decom na aktivnostima zajedničke pažnje veoma je važno ako želite da im pomognete da razviju svoje govorne, jezičke i socijalne veštine. Na duge staze, vreme koje provedete 1 na 1 sa svojim detetom, pokazalo se korisnim.

Ukoliko imate slobodno vreme a stavljate dete ispred TV-a, preporučite mu medve u uslugu. Ima nekoliko (i samo nekoliko!!) dečijih TV programa koji su na bilo koji način edukativni. Vaše dete će verovatno više naučiti o bilo kojoj stvari iz igre jedan na jedan sa svojim roditeljem ili starateljem. TV i video igre su pasivna zabava i ne podstiču nikakvu interakciju. Istraživanja sada pokazuju da mnoga deca koja previše gledaju TV imaju problema sa pažnjom i slušanjem kada dođu na školski uzrast.



Ugasite TV i igrajte se sa svojim detetom!!

Takođe postoje dokazi koji pokazuju da govor može kasniti i ukoliko dete koristi ceculu. Govor može kasniti zato što dete ne govori i zbog toga što stalno sisanje cecule utiče na razvoj detetove oralne muskulature.

Stvaranje okruženja koje će pomoći da jezik procveta

Stvaranje okruženja bogatog jezikom je ustvari korišćenje svake prilike da upotrebljavamo govor i jezik da bismo stupili u interakciju, da bismo zajednički usmerili pažnju na nešto, da bismo razgovarali, da bismo u nečemu naizmenično učestvovali. Gra enje jezičkog bogatog okruženja je takođe i gra enje okruženja negovanja, pružanja ljubavi i naklonosti detetu i gra enje njihovog samopouzdanja. I na kraju, to je stvaranje okruženja za učenje, stvaranje mesta gde se ljubav, jezik i učenje dešavaju zajedno.



Dakle, šta treba uraditi da bi se stvorilo takvo okruženje? Pa, na početku, po nite da posmatrate sebe i na in na koji vi sami komunicirate sa svojim detetom:

Razmišljajte o nivou jezika koji sami koristite

Jedna od najvažnijih stvari kojih treba biti svestan kada upotrebljavamo jezik sa malim detetom je nivo i složenost jezika koji sami koristimo. Razmislite o njihovom uzrastu i jeziku koji oni koriste. Malo dete obično ne razume više reči nego što ih koristi u govoru. Možete pogledati skale razvojnih dostignuća da biste dobili opštu ideju o nivou jezika vašeg deteta. Pretpostavimo da se vaše dete razvija negde u okvirima normi. Razmislite kako da prilagodite svoj jezik njegovom nivou. Npr. ako vam dete ima dve i po godine i može da prati jednostavna uputstva koja sadrže 2 ključne reči, budite pažljivi kada joj govorite. Ako koristite dugačke rečenice ona vas neće razumeti. Ako vaše dete ima teškoća sa razumevanjem, koristite samo ključne reči, više intonacije i gestova ili pokazujte dok izgovarate reči.

Kada se obrađujete detetu, pokušajte da govorite o stvarima u kontekstu ili stvarima koje su u vidokrugu, tako da ih deca mogu koristiti kao reference. Pričajte polako i naglašavajte ključne reči i ukoliko ih izgovarate u okviru rečenice i upotrebljavajte puno intonacije da biste pomogli naglašavanju značenja. Dajte detetu više vremena da odgovori nego što biste normalno dali starijem detetu ili odraslom. Mlađoj deci treba malo više vremena da obrade vaš govor i formulišu svoj odgovor. Ovo je posebno važno ukoliko vaše dete ima teškoća sa usvajanjem jezika. Ukoliko vaše dete ima jezičkih teškoća ili kašnjenje u razumevanju neophodno je da ograničite broj reči, date im dosta vremena da obrade jezik i koristite puno gestikulacije.

Prikazamo vam dva načina na koji možete dati isto uputstvo:
Mama daje uputstvo svom dvoipogodišnjem sinu Srećku.

Primer 1: Mama nešto radi i ne gleda u sina:
“Dušice, možeš li da obučeš tvoju jaknu i cipele zato što sada moramo da idemo u prodavnicu”

ili, ovako:

Primer 2: Mama gleda u Srećku (naglašava reči koje su napisane masnim slovima):
*“Srećko.....uzmi tvoje **cipele** (pokazuje na cipele).....**tako**.....i **jaknu** (pokazuje na jaknu).....**tako**.....**idemo u prodavnicu**”*





Povucite se i ubacujte jezi ki sadržaj

Razvoj jezika vašeg deteta možete poboljšati tako što ćete se, ponekad, povući i tokom igre i dopustiti njemu da vodi igru. To daje detetu kontrolu nad okruženjem i gradi njihovo samopouzdanje. Iako ste još uvek uključeni u igru vi ne diktirate šta se dešava. Ipak, još uvek možete ubacivati jezi ki sadržaj u igru dok se ona odvija. Poenta ovde nije da pomislite da treba da popunjavate svaki trenutak tišine, samo posmatrajte i slušajte i dodajte jezi ki sadržaj.

Na primer, ako se vaša ćerka igra sa lutkama, samo posmatrajte, dodajte jezi ki sadržaj na njene reči i pomalo usmeravajte njene radnje ovako:

Mia: beba meko

Mama: beba pije mleko, a ova beba jede keks

Mia: kek

Mama: mmm keks, koji keks...plazma keks, mmm

Mia: mmmm kek

Mama: mmmmm plazma keks, njam njam

Mia: jos meka

Mama: jos mleka za bebu i meda isto pije mleko

Mia: moki

Mama: ooo, oni jedu i smoki, njam njam

Mia: njam, moki

Mama: njam njam njam, jedu puno smokija (mazi se po stomaku)

Ovo je jednostavan primer u kojem mama dodavanjem samo nekoliko reči potvrđuje ćerkinu reč i proširuje njene rečnice. Mia može da uje svoje reči koje su stavljenje u duže i gramatički nije rečnice a dodato je i par glagola (jesti i piti). Mia ostaje glavna u igri, ona vodi igru i diktira šta se dešava. U ovoj situaciji je kontrola prepuštena njoj tako da ne postoji pritisak na nju da govori a komunikativno okruženje je opuštено mesto puno podrške.

Jezik koji treba koristiti tokom igre

Deca ne uče jezik tako što imaju pored sebe jednu odraslu osobu koja konstantno od njih traži da imenuju različite stvari. Deca učuju i slušaju reči i povezuju ih sa stvarima. Zbog toga je bolja ideja da ubacujete reči u igru umesto da tražite od deteta da imenuje svaku igračku sa kojom se igra. Dodavanje jezičkog sadržaja je lako izvesti i to možete raditi u svakoj situaciji, ne samo u igri. Možete komentarisati ono što dete vidi, što dete radi ili možete proširiti ono što je ono upravo izgovorilo. Npr:

Dete: auto

Odrasli: da, to je auto, brzi auto ili **Odrasli:** da, to je auto, crveni auto a evo ga plavi auto

Dete: maca

Odrasli: da, maca se penje (gestikulira radnju i naglašava ključne reči i maca i penje)



Drugi način da dodate jezički sadržaj je da opisujete ono što dete radi tokom igre. Na primer, ako se vaša ćerka igra sa lutkama, pružite joj malo komentara:

Jana: Mimi
Mama: Mimi ide u kuću
Jana: sedi
Mama: Mimi sedi dole
Jana: pije
Mama: Mimi ima flašu, ona pije sok
Jana: pije sok
Mama: da, Mimi pije sok... a sad jede kola



Upašćete u iskušenje da pitate pitanja kao što su: "šta radi Mimi?" ili "šta mimi pije?" ali time odmah prebacujete fokus na dete i ono mora da prekine igru da bi vam odgovorilo. Sa druge strane, ukoliko samo komentarišete, ne stavlјate nikakav pritisak na dete da govori, tako da je igra opuštenija. Takođe, dete može da se igra po sopstvenom nahođenju i da kontroliše igru. Ukoliko uspete da se suzdržite od pritiskanja pitanjima videćete da će dete uskoro samo od sebe poćeti da ponavlјa vaše komentare, bogate i na taj način svoj jezički izraz.

Zajedničko usmeravanje pažnje

Gore navedeni primeri pokazuju važnost zajedničkog usmeravanja pažnje na nešto. To je važno ne samo zbog toga što dajete detetu referentnu tačku kada govorite o nečemu, nego i zato što dete uči da sluša i koristi veštine pažnje. Ove veštine su od vitalne važnosti kada dete pohađaa školu a rani uzrast je ključan za njihov razvoj. Istraživanja pokazuju da previše pasivnog gledanja televizije na ranom uzrastu može uticati na veštine slušanja i pažnje na školskom uzrastu. Najbolji način da razvijete te veštine je da provodite vreme sa svojim detetom, prićate i igrate se sa njim i zajednički usmeravate pažnju na najrazlićitije stvari.

Kad god komunicirate sa svojim detetom pokušajte da razvijate zajedničku pažnju. Podelite trenutke u kojima zajedno gledate neke stvari. Pobrinite se da se spustite na detov nivo i ostvarite dobar kontakt pogledom. Važno je da primetite šta je to što vaše dete interesuje i kaćemu je usmerena njegova pažnja a potom to prokomentarišite. Timećete pomoći stvaranje zajedničke pažnje, pokazati detetu da ste zainteresovani i omogućiti mu da poveća jezički sadržaj sa onime šta posmatra dok vi govorite.





Tako će se potrudite da obratite pažnju na detetove vokalizacije ili pokušaje da govori i da pokušavate da ih prevedete. Ukoliko možete da prepoznate i razumete detetove pokušaje da govori ohrabrite ga da još više pokušava a u isto vreme mu pružite i dobar govorni model. Ukoliko ne možete da razumete svoje dete, ponovite ono što je reklo istovremeno pokazujući ka stvarima na koje mislite da se njegov govor odnosi i koje on pokušava da izgovori.

U većini svakodnevnih aktivnosti možete vežbati zajedničku pažnju.

Kupovina: recite detetu šta tražite da kupite. Tako ćete zajedno usmeriti pažnju ka stvarima koje stoje na rafovima i neke od njih imenovati. Ukoliko dete ne prepozna neku stvar, imenujte je vi.



Čitanje knjiga : ovo je odličan način da ostvarite zajedničku pažnju. Gledajte knjigu, pričajte o slikama i pročitajte priču.

Kuhanje: pravite zajedno tortu, pričajte o sastojcima koje dodajete i o tome šta radite (mešanje, miksiranje, sipanje itd). Pratite recept korak po korak (veštine sekvencioniranja).

Igra: Napravite samostalno rođendansku zabavu za lutku. Opisujte šta svi rade (ali nemojte da postavljate pitanja i pustite lutku da vodi igru). Glumite glasove nekih lutaka i na taj način ubacujte jezički sadržaj.

Igra pretvaranja

Igra pretvaranja je još jedan odličan način da razvijate detetovu maštu a da pri tom dodajete i mnogo jezičkog sadržaja. Kada dopustite detetu da vodi igru dajte mu osećaj kontrole i gradite njegovo samopouzdanje. Navešćemo jedan primer u kojem se tata i sin pretvaraju da su vatrogasci i nekoliko različitih načina na koje ta aktivnost može biti edukativna za dete (pogledajte u nastavku). Tako ćemo navesti i neke druge primere.



Primer 1. - Vatrogasac

Vi ste tata i imate 15 minuta da ih provedete sa svojim 4-oro godišnjim sinom. Odlu ili ste da budete vatrogasac i pretvarate se da ste primili poziv da ugasite požar u velikoj zgradi.

Prvo da razmislimo o **Jeziku** koji ete koristiti:

Imenice: požar, vatra, vatrogasac, šešir, izme, crevo, voda, kamion, dim, merdevine

Glagoli: voziti, penjati se, tr ati, skakati, mirisati

Pridevi: vru , mokar,

Predlozi: ispred, u, na

Socijalne veštine:

Naizmeni no u estvovanje i zajedni ka pažnja

Samopouzdanje:

Dopustite detetu da bude komandant vatrogasaca

i neka vam izdaje nare enja

Ose anja:

Zagrljajem proslavite što ste ugasili požar i spasili sve ljude.



Kako je to bilo lako!! To je samo jedna kratka, jednostavna igra pretvaranja u kojoj se de ak igra, u i, sluša i koristi jezik, gradi socijalne veštine, gradi samopouzdanje i zbližava se sa svojim ocem. Tata treba da odvoji samo 15 minuta od svog dana da bi to izveo. To zaista nije teško a to možete raditi u kratkim naletima im imate samo mal ice vremena.

Primer 2. Auto trke

Stavite 2 stolice jednu pored druge i možete da se pretvarate da vozite trka ki automobil.

Jezi ki sadržaj:

Imenice: auto, trka, volan, ko nice, kaciga itd.

Glagoli: stati, krenuti, skrenuti, sudariti itd.

Pridevi: brzo, polako, jako itd.

Predlozi: ispred, ispod, preko, na itd.

Socijalne veštine:

Naizmeni no u estvovanje i zajedni ka pažnja

Samopouzdanje:

Dopustite detetu da vozi auto i izdaje nare enja, vi budite suvoza .

Primer 3. Priprema za bal

Uparadite se zajedno sa svojom erkom i zamišljajte da idete na bal.

Jezi ki sadržaj:

Imenice: haljina, cipele, bal, šminka, kosa itd.

Glagoli: obla iti, plesati, zakop ati itd.

Pridevi: lepa, elegantna itd.

Predlozi: na, u, ispod itd.

Socijalne veštine:

Zajedni ka pažnja, pri anje o balu



To su jednostavni primeri koji uz malo mašte mogu biti prošireni na najrazličitije načine i koji ilustruju da je jednostavno napraviti situacije igre koje su zabavne i koje se mogu koristiti za unapređivanje govorno-jezičkih veština, socijalnih veština i građenje samopouzdanja.

Govor tela i upotreba gesta

Trudite se da, dok govorite, upotrebljavate govor tela i gestikulaciju. Time pomažete detetu da razume šta govorite ali ih istovremeno učite da i sami isto to rade da bi ih drugi efikasnije razumeli. Govor tela u velikoj meri pomaže drugima da izvuku značenje iz onoga što govorimo. To je veština koju je dobro da deca nauče, posebno na ranom uzrastu dok im govor još uvek nije čist.

Postavljanje pitanje

Deca su jako radoznala i važno je da uvek odvojite vreme da odgovorite na njihova pitanja. Odgovaranje na pitanja stvara dvosmerni proces komunikacije obzirom da oboje imate svoj red da čekate i vežbate dobro slušanje. Ponekad deca prolaze kroz fazu kada pitaju "zašto" kao reakciju na sve što vi kažete. Ukoliko ovo pređe u naviku (umesto da bude pravo pitanje), dajte im svoj odgovor i zatim vi njima postavite pitanje. Time stvarate priliku za naizmenično učestvovanje dok istovremeno tražite od deteta da odgovori na pitanje.



Ukoliko želite da vam deca nauče jezik i razviju govor i socijalne veštine -
UGASITE TV I PRIČAJTE SA NJIMA I IGRAJTE SE SA NJIMA!!!